

Каталог - 2018

**ХАРКІВСЬКИЙ
ОСІННІЙ МАРАФОН
ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А. С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ЦЕНТР ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ РОЗВИТКУ «ЛАДО»

*З нагоди 110-річного ювілею Л.І. Божович (1908-1981),
115-ї річниці з дня народження П.І. Зінченка (1903-1969)
та О.М. Леонтьєва (1903-1979)*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

27 жовтня 2018 року

Харків – 2018

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Кузнєцов Марат Амїрович, доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Панок Віталій Григорович, психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи

Романовський Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «ХПІ»

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
протокол № 7 від 25.10.2018 року*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. 304 с.

ISBN 978-617-7645-34-3

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції «**ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорієнтації та просвітництва новітніх розробок у галузі психотехнологій, представлених на теренах України.

Перша частина збірника містить **Каталог психотехнологій** новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо, інформація про які подана у вигляді анотацій.

У другій частині розміщено тези доповідей, які містять результати науково-практичних розробок учасників конференції.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редколегії.

ISBN 978-617-7645-34-3

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2018
© Колектив авторів, 2018
© Сльчанінова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2018
© Фоменко К.І. (обкладинка), 2018

Диаб Набил Ценность собственной жизни у студентов как объект психологического исследования	157
Дівинець Д.С. Вплив релігійних установок на відношення до смерті у молоді	162
Дорожко І.І., Сосніхіна С.Є. Ціннісні настанови сучасної студентської сім'ї.....	166
Жукова Л.В. Основні напрямки психолого-педагогічного супроводу дітей з аутичними порушеннями.....	170
Задорожна І.С., Шукалова О.С. Прояв агресії у студентської молоді.....	172
Зайцева О.О. Теоретичне обґрунтування змістової моделі мотиваційних чинників метакогнітивної активності студентів та методи їх вивчення	174
Захаревич Н.В. Критичне мислення і креативність як важливі компетентності у навчанні старшокласників	177
Корж О.В. Особливості пошуку сенсу життя у людей середнього віку	179
Костикова О.В. Профессиональный имидж: аспекты конструктивной критики	183
Крамченкова В.О. Типологія ставлення до паління.....	184
Кузнєцов М.А., Шаповалова В.С. Прогнозування ступеня схильності студентів до страхів, пов'язаних з навчально-професійною діяльністю	185
Кузнєцова М.М. Оптимізм в системі предикторів психічної саморегуляції навчально-професійної діяльності студентів	190
Кушнарєва Л.А. Особливості та наслідки переживання нещасливого кохання	195
Ладика В. В., Шукалова О.С. Роль репрезентативної системи сприйняття у процесі навчання студентів	196
Леженіна Л.М. Психологічні умови профілактики синдрому емоційного вигорання у майбутніх працівників слідчого апарату правоохоронних органів.....	198
Лесніченко Н.П. Психосоматика у фокусі історії.....	200
Лисенко Л.М. Значущість соціального інтелекту в професіях системи «людина – людина».....	204
Лисечко М.В. Структурно-процесуальна модель формування рольової компетентності у студентів	208
Литвин А.О. Здатність генерувати ідеї як властивість особистості	112
Лугова М.С. Особливості психосоматичної компетентності людей з алергічними реакціями та захворюваннями шкіри.....	214
Меднікова Г.І. Психологічні особливості хворих на нейродерміт	216
Місюра А.В. Психологічні особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.....	218
Москаленко В.В., Цигічко К.Д. Арт-терапія як метод розвитку обдарованості дитини	219
Нестеренко М.О. Підходи до психологічної діагностики особистості	221
Нестеренко М.О., Ярещенко О.В. Психологічні складові структури особистості співробітника Національної поліції України	224
Нікітіна О. П., Обухова Н. О. Особливості розробки психотехнологій по активізації потенціалу особистості в контексті ауто-перцепції.....	227
Нікітіна О.П., Турчинова Ю.Р. Психологічні особливості стилів батьківського виховання в залежності від типу сім'ї (повна/неповна).....	227
Одокієнко О.Є., Жидко М.Є. Основні виклики у практиці психолога в сучасному технічному університеті (на прикладі досвіду психологічної служби, відділу навчально-виховної роботи Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»).....	229
Орлова В.А., Підчасов Є.В. Роль стилю сімейного виховання у формуванні	

процес виявлення особливостей особистості); конструюючий (психодіагностика спрямовується на розробку методів виявлення психологічних і психофізіологічних особливостей людини); гностичний (психодіагностика як спосіб психологічного пізнання, специфічне діагностичне мислення); допомагаючи (психодіагностика як один із видів психологічної допомоги); практикоорієнтований (психодіагностика – особлива галузь практики, пов'язана зі становленням різноманітних психологічних служб); інтегральний (орієнтується на теоретичні аспекти психодіагностики) (С.Т. Посохова, 2004).

Отже, перспектива розвитку психодіагностики пов'язана насамперед із розробкою основних підходів психологічної діагностики особистості: клінічним, психометричним та каузальним. Достоїнство каузального підходу полягає в тому, що він дозволяє максимально підвищити ефективність діагностичної діяльності при психологічному консультуванні, проводити підготовку психологів як психодіагностів, здійснювати моделювання діагностичних задач. До суттєвих недоліків цього підходу можна віднести слабку його розробленість.

Нестеренко М.О., Ярещенко О.В.

*Національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків*

ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ СПІВРОБІТНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Діяльність співробітника Національної поліції України здійснюється в умовах, важливим аспектом яких об'єктивно виступає психологічна реальність. Неможливо ефективно розв'язувати оперативно-службові завдання, обмежуючись тільки їхньою правовою стороною. Ігнорування психологічного аспекту або його некомпетентне врахування знижують ефективність дій співробітника. Уміння розібратися у всій гамі психологічних відтінків і залежностей своєї роботи характеризують рівень професійної майстерності співробітника правоохоронних органів та його розвинуті якості структури особистості.

Структура у загальному розумінні – це сукупність стійких зв'язків між безліччю компонентів об'єкта, що забезпечують його цілісність і тотожність самому собі. Розглядаючи особистість в плані структури, варто вказати, що особистість – це ті системні якості людини, що отримуються індивідуумом у предметній діяльності та спілкуванні.

У структурі особистості поліцейського І.Ю. Сундієв та В.К.Шульц до провідних загальних значущих психологічних рис зараховують: сталість світоглядних структур; розвинені комунікативні здібності; уміння встановлювати психологічний контакт; здатність до логічного мислення (І.Ю. Сундієв, 1986). О.М. Столяренко серед професійно значущих психологічних якостей співробітника виділяє: спрямованість на людей;

емоційно-вольову та професійно-психологічну стійкість; високий ступінь розвитку пізнавальної сфери (уваги, спостережливості, пам'яті, мислення, уяви та інтуїції); професійний артистизм, гнучкість та здатність до рольової поведінки (О.М. Столяренко, 2001). В.О. Черепанов вважає, що для успішної роботи правоохоронцю необхідні: розвинені навички спілкування; уміння швидко й легко встановлювати контакт; ініціативність; прагнення до успішного виконання завдань; упевненість у власних силах; здатність до розумного ризику; розвинена уява і творче мислення; навички рольової поведінки (В.О. Черепанов, 1981).

У цьому сенсі в структурі особистості працівника поліції найбільш суттєве значення має виокремлення рис за такими параметрами:

- а) індивідуально-психологічний та психофізіологічний;
- б) соціально-психологічний;
- в) діяльнісний.

Найпоширенішим підходом до структури особистості у психології є теорія К.К. Платонова, який виділяв у ній чотири основних компоненти: спрямованість, досвід, психічні процеси та біопсихічні властивості. Спрямованість за К.К. Платоновим безпосередньо пов'язана з переконаннями, світоглядом, ідеалами, схильностями, інтересами, бажаннями та потягами особистості, причому всі ці компоненти соціально обумовлені. Досвід особистості безпосередньо проявляється у звичках, уміннях, навичках, знаннях. Ці структурні складові особистості також є переважно соціально обумовленими, хоча роль біологічних факторів, особливо вроджених схильностей, тут вже більш значима. Психічні процеси, такі як відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, уява, а також воля і почуття, незважаючи на істотні індивідуальні особливості, являють собою системоутворюючі компоненти особистості. В особистості людини ці процеси, на відміну від тварин, несуть переважно соціальний характер. Біопсихічні властивості проявляються у темпераменті, статевих і вікових особливостях, в уроджених патологічних відхиленнях у розвитку організму. Ці компоненти особистості обумовлені спадковістю. Окремо в цій структурі представлені ще два системних фактори – здатності та характер. Вони накладаються на всі інші компоненти, тому що безпосередньо пов'язані і зі спрямованістю, і з досвідом, і з психічними процесами, і з біопсихічними властивостями. Вивчаючи структуру особистості співробітників правоохоронних органів, з цієї точки зору, варто виділити спрямованість особистості. Вона служить передумовою розвитку професійної спрямованості у співробітників поліції, підлягає вивченню та врахуванню при професійному відборі та роботі з ними в процесі служби. Своєрідний її елемент – професійна концепція. Вона являє собою сукупність засвоєних ним професійних поглядів, переконань і спонукань, що виражають розуміння цілей і завдань своєї діяльності, місця в органі (підрозділі), його взаємозв'язків з діяльністю інших співробітників; розуміння своїх прав і

обов'язків, способів їхньої реалізації та досягнення цілей, умов, труднощів; розуміння, з якими конкретно особистостями він буде працювати, як з ними взаємодіяти, яких норм дотримуватися (Маринівська І.Д., 2003).

Важливим компонентом у структурі особистості співробітника поліції, насамперед, є морально-психологічні якості. Їхня роль і специфіка визначаються нерозривним зв'язком моралі і права, правоохоронних завдань і боротьби зі злом і несправедливістю, глибоко моральною сутністю виконання права та утвердження законності в житті. До них відносяться: загальнотрудова якість (працьовитість, сумлінність, відповідальність, дисциплінованість та ін.), професійно-трудова (загострене почуття справедливості, повага до закону, принциповість, непідкупність, відданість боргу, професійна честь, непримиренність до порушень закону), людські (гуманність, доброзичливість, поважність, справедливість, совісність, порядність та ін.), самооцінні (адекватна самооцінка, самокритичність, вимогливість до себе, самоконтроль, морально-психологічна стійкість та ін.).

Важливим для співробітника правоохоронних органів є й професійно-психологічні ділові якості або професійні здатності, такі, як інтелектуальні, організаторські, комунікативні, вольові якості (активність, ініціативність, самостійність, рішучість, завзятість у досягненні мети, організованість, плановість, акуратність та ін.), уміння працювати з людьми, готовність до взаємодії.

У структурі особистості співробітника поліції можна виділити й соціально-психологічні властивості особистості. Передумовою для виявлення цих властивостей виступають реальні стосунки співробітника із соціальною дійсністю. За В.Є. Гурським вони включають: вірність професійному обов'язку при будь-яких випробуваннях в екстремальних умовах; вірність товариського обов'язку при дії у складі груп; вміння керувати собою в професійно, морально і психологічно важких умовах, мобілізувати всі свої сили і можливості, не пасувати перед труднощами, не вчиняти імпульсивних вчинків, що шкодять справі і собі (Гурський В.Є., 2013).

Отже, у структурі особистості співробітника Національної поліції України можна виділити такі ключові компоненти як спрямованість особистості на слідування професійній концепції служби у поліції, професійно-психологічні ділові якості або професійні здатності, соціально-психологічні властивості особистості. Знання психологічних закономірностей, особливостей розвитку особистості, застосування у процесі діяльності певних психологічних методів полегшують працю співробітників поліції, допомагають регулювати та будувати взаємини із людьми, глибше розуміти мотиви вчинків людей, пізнавати об'єктивну дійсність, правильно оцінювати її та використовувати результати пізнання у практичній діяльності.